

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 5Cdo/137/2017                  |
| Identifikačné číslo spisu: | 1115224749                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 25.04.2018                     |
| Meno a priezvisko:         | JUDr. Helena Haukvitzová       |
| Funkcia:                   | sudca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2018:1115224749.1 |

## UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Heleny Haukvitzovej a členov senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a JUDr. Danice Kočíčkovej, v právnej veci manželky Y. V., bývajúcej v F., zastúpenej JUDr. Andrejom Garom, advokátom so sídlom v Bratislave, Štefánikova 14, proti manželovi N. V., bývajúceho vo S., štátneho občana Českej republiky, zastúpeného advokátskou kanceláriou NIKU & partners, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Prokopa Veľkého 51, o rozvod manželstva a úpravu pomerov manželov na čas po rozvode k maloletej M. V., vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 3P/128/2015, o dovolaní manželky proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 25. mája 2017 sp.zn. 11CoP/47/2017, takto

### rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

### Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) uznesením z 3. októbra 2016 č.k. 3P/128/2015-165 vyhlásil, že nemá právomoc vo veci konať a konanie zastavil. Žiadnemu z účastníkov právo na náhradu trov konania nepriznal. Podľa názoru súdu prvej inštancie neboli splnené, resp. preukázané podmienky na určenie právomoci súdu Slovenskej republiky podľa čl. 3 ods. 1 písm. a/ a b/, ani podľa ustanovenia čl. 4 a 5 Nariadenia Rady ES č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností (ďalej len „Nariadenie Brusel IIa“). Vychádzal pritom zo zistenia, že posledné spoločné bydlisko manželov bolo vo S., manžel nemá obvyklý pobyt na území Slovenska a manželka nemala obvyklý pobyt na Slovensku po dobu vyžadovanú Nariadením Brusel IIa, zároveň nešlo ani o spoločne podanú žiadosť manželov. Manželke sa nepodarilo preukázať obvyklý pobyt na území Slovenskej republiky podľa čl. 3 ods. 1 písm. a/ Nariadenia. K trvalému pobytu na adrese M. bola manželka prihlásená už od 18. mája 2007 a z predložených listinných dôkazov nepochybne vyplynulo, že odo dňa 31. decembra 2015 bola ona aj maloletá opätovne prihlásená na trvalý pobyt vo S.. Neexistenciu obvyklého pobytu manželky na území Slovenskej republiky v čase pred podaním návrhu na rozvod

preukazuje aj predložené potvrdenie materskej školy Z. vo S. zo dňa 18. februára 2016, z ktorého vyplynulo, že maloletá navštevovala materskú školu v denných centrách od decembra 2013 do decembra 2015. K námietke litispendencie súd uviedol, že návrh manželky bol podaný na poštovú prepravu dňa 18. septembra 2016, t.j. skôr ako návrh manžela podaný na súde vo S. dňa 20. septembra 2016, a preto je konanie začaté na tunajšom súde skôr začatým v zmysle ustanovenia čl. 16 ods. 1 bod b/ Nariadenia Brusel IIa. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že nemá právomoc ani na konanie o úprave pomerov manželov k maloletej na čas po rozvode podľa ustanovenia článku 8 ods. 1 Nariadenia Brusel IIa, keď z okolností prípadu je zrejmé, že maloletá má obvyklý pobyt vo S.. O trovách konania rozhodol podľa § 52 zákona č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“).

2. Na odvolanie manželky Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) uznesením z 25. mája 2017 sp.zn. 11CoP/47/2017 potvrdil napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie vo výroku ako vecne správne (§ 387 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku; ďalej len „CSP“). Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie pokiaľ išlo o nedostatok právomoci tunajšieho súdu na konanie o rozvod manželstva v zmysle čl. 3 Nariadenia Brusel IIa. Zhodne so súdom prvej inštancie dospel k záveru, že manželka nepreukázala existenciu obvyklého pobytu na území Slovenskej republiky po dobu 6 mesiacov bezprostredne pred podaním návrhu. Jej argument o dočasnom vycestovaní do S. bez úmyslu zotrvať tam vyhodnotil ako nedôvodný, poukazujúc na rozhodnutie manželov založiť si rodinný život na území S.. O tomto ich úmysle svedčí prihlásenie sa k pobytu vo S., registrácia vo fínskom sociálnom systéme, kúpa nehnuteľnosti a tiež pracovná činnosť oboch manželov v tejto krajine. K námietke manželky o výkone jej pracovných činností na území Slovenskej republiky odvolací súd poukázal na pozastavený výkon jej advokátskej činnosti v období od decembra 2013 do marca 2016. O neexistencii úmyslu manželky zdržiavať sa na území Slovenskej republiky v rozhodnom období svedčí aj skutočnosť, že po podaní návrhu na rozvod sa vrátila späť do S. a výkon svojej advokátskej činnosti si obnovila až 7 mesiacov po podaní návrhu na rozvod manželstva. Argumentáciu manželky týkajúcu sa obvyklého pobytu maloletej M. považoval odvolací súd za irelevantnú, v prejednávanej veci totiž nebolo potrebné súdom prvej inštancie vyhodnocovať otázku obvyklého pobytu maloletej a posudzovať právomoc slovenských súdov na rozhodovanie o úprave pomerov manželov k maloletemu dieťaťu na čas po rozvode manželstva. Ostatné námietky manželky vyhodnotil odvolací súd ako nedôvodné a účelové. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia považoval za dostatočné a preskúmateľné. K prekážke litispendencie odvolací súd s poukazom na rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 6. novembra 2015 C-489/14 zaujal názor, že členský štát nemá na výber, ktoré z kritérií čl. 16 Nariadenia Brusel IIa aplikuje, moment začatia súdneho konania bude totiž závisieť od možnosti vybratej v uplatňovanom vnútroštátnom práve. Keďže podľa § 24 CMP sa konanie na území Slovenskej republiky považuje za začaté momentom doručenia návrhu na začatie konania na súd, otázku prekážky začatého konania bolo možné posúdiť len podľa čl. 16 písm. a/ Nariadenia Brusel IIa. Z tohto dôvodu bol návrh manžela na súde vo S. podaný skôr. Hoci súd prvej inštancie posúdil otázku litispendencie nesprávne, uvedené nemalo vplyv na vecnú správnosť jeho rozhodnutia, a preto ho súd potvrdil v zmysle § 387 ods. 1 CSP. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 52 CMP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala manželka dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z ustanovení § 421 ods. 1 písm. a/ CSP (rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu) a § 420 písm. f/ CSP (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces). Súdom vytýkala nesprávne právne posúdenie otázky právomoci tunajšieho súdu vychádzajúce z nesprávneho vyhodnotenia obvyklého pobytu manželky a ich rozhodnutia považovala za predčasné, nakoľko nevykonali ňou navrhované dôkazy potrebné pre zistenie rozhodujúcich skutočností a na základe vykonaných dôkazov dospeli k nesprávnym skutkovým zisteniam. Vytýkala odvolaciemu súdu, že jej nedal možnosť vyjadriť sa. Uviedla, že nikdy nemala úmysel zotrvať na území S. a vytvoriť si tu zázemie. Krajinou jej obvyklého pobytu, ako aj maloletej, bola a je Slovenská republika, ktorej sú obe štátnymi občanmi a kde majú zahlásený trvalý pobyt viažuci sa na byt v jej vlastníctve od roku 2007. Poukázala na skutočnosť, že percentuálne strávila v rozhodnom období na území S. 40,18% a na území Slovenska 43,19% z celkového času. Z jej strany šlo vždy len o krátkodobé návštevy S. za účelom

socializácie maloletej s jej otcom (čo bolo aj dôvodom prenájmu bytu vo S.), ktoré ale vždy končili návratom do miesta jej obvyklého pobytu, t.j. na územie Slovenskej republiky. Bránila sa tým, že k nahláseniu pobytu na území S. došlo z jej strany výlučne za účelom splnenia miestnych zákonov o pobyte. Postavenie rodinného domu vo S. zdôvodňovala finančnou výhodnosťou tejto investície. Ďalej dôvodila viacerými pracovnými aktivitami viažucimi sa na organizácie na území Slovenskej republiky. Poukázala tiež na to, že ona, ani maloletá neovládajú fínsky jazyk a tiež na skutočnosť, že sú nepretržite zdravotne poistené na území Slovenska, kde navštevujú pravidelne svojich ošetrovujúcich lekárov; na území S. nemajú zdravotné poistenie. Vzhľadom k tomu, že sa odvolací súd nevysporiadal s viacerými podstatnými otázkami vo veci, je odôvodnenie jeho rozhodnutia nedostatočné a nepresvedčivé. Namietala tiež, že odvolací súd sa mal zaoberať skutkovým stavom existujúcim nielen v čase podania návrhu, ale aj v čase jeho rozhodovania a podľa toho skúmať, či sú splnené podmienky rozhodné pre trvanie právomoci stanovené Nariadením Brusel IIa. V ďalšom obsahu dovolania sa dovolateľka vyjadrila k prekážke litispendencie a aplikácii čl. 16 ods. 1 bod b/ Nariadenia Brusel IIa súdmi. Navrhla, aby dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Manžel vo vyjadrení k dovolaniu navrhol dovolanie odmietnuť podľa § 447 písm. f/ CSP, prípadne zamietnuť podľa § 448 CSP. Podľa jeho názoru vymedzenie dovolacieho dôvodu nezodpovedá ustanoveniu § 431 až 435 CSP. Dovolaťka neoznačila ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, od ktorej sa mal odvolací súd pri svojom rozhodovaní odkloniť a ani nekonkretizovala právnu otázku, od ktorej riešenia rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo. Nesprávne právne posúdenie nie je možné zahrňať pod dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Napadnuté rozhodnutie považoval za dostatočne odôvodnené a vecne správne.

5. Kolízny opatrovník sa k podanému dovolaniu nevyjadril.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 2 CSP), v neprospech ktorého bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

7. Dovolanie je v danom prípade podané v konaní o rozvod manželstva a úpravu pomerov manželov k ich maloletým deťom na čas po rozvode. Konanie v týchto veciach je od 1. júla 2016 upravené v Civilnom mimosporovom poriadku (ďalej len „CMP“). Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak“. CMP v ustanoveniach § 76 a § 77 CMP obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania v konaní o rozvod manželstva a úpravu pomerov manželov k ich maloletým deťom na čas po rozvode; prípustnosť dovolania manželky bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

8. V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Aj za účinnosti CSP treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia sp.zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

9. Už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 najvyšší súd opakovane vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky,

za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015). Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

10. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namieste je tu skôr reštriktívny výklad (3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014).

11. Nadalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. II. ÚS 172/03).

12. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

13. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

15. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

16. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

17. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

18. Dovolateľka prípustnosť podaného dovolania vyvodzuje z § 420 písm. f/ CSP a zároveň z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

19. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

20. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp.zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

21. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mieriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

22. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom sporovom konaní, potom už „postupom súdu“ vôbec nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (1 ECdo 10/2014, 3 Cdo 146/2013).

23. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu treba pojem „procesný postup“ súdu vykladať takto aj za právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016.

24. Doterajšia judikatúra najvyššieho súdu za prípad odňatia možnosti konať pred súdom označuje aj postup súdu, ktorý sa z určitého dôvodu odmietol zaoberať meritom veci (odmietne podanie alebo konanie zastaví alebo odvolací súd odmietne odvolanie), hoci procesné predpoklady pre taký postup neboli dané (viď napríklad R 23/1994 a R 4/2003, ale aj rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 14/1996, prípadne ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp.zn. 1 Cdo 41/2000, 2 Cdo 119/2004, 3 Cdo 108/2004, 3 Cdo 231/2008, 4 Cdo 20/2001, 5 Cdo 434/2012, 6 Cdo 107/2012, 7 Cdo 142/2013). Aj podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) zmyslom a účelom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru) je zaručiť každému reálny prístup k súdu. Tomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu o veci konať a rozhodnúť (m.m. I. ÚS 62/97, II. ÚS 26/96). K porušeniu základného práva na súdnu ochranu by došlo vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ak by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu (žalobe) fyzickej osoby alebo právnickej osoby (por. I. ÚS 35/98). Uvedené závery je možné aplikovať aj za účinnosti nového civilného poriadku, preto dovolací súd pristúpil k preskúmaniu správnosti postupu súdov, ktorí konanie o návrhu manželky zastavili na základe záveru o nedostatku právomoci súdov Slovenskej republiky v zmysle čl. 3 Nariadenia Brusel IIa na konanie a rozhodnutie v prejednávanej veci.

25. Podľa čl. 3 Nariadenia Brusel IIa sa všeobecná právomoc súdu členského štátu vo veciach rozvodu, rozluky alebo anulovania manželstva určuje na základe viacerých možných kritérií, ktoré ako už súdy nižších stupňov správne poznamenali, sú alternatívne a rovnocenné, t.j. žiadny z nich nie je nadradený inému. V prejednávanej veci neboli splnené podmienky pre aplikáciu čl. 3 písm. b/ Nariadenia Brusel IIa (ktorú skutočnosť žiaden z účastníkov nenamietal a nepovažoval za spornú), preto bolo potrebné zodpovedať otázku možnej existencie právomoci súdov Slovenskej republiky v danej veci v zmysle kritérií stanovených čl. 3 písm. a/ Nariadenia Brusel IIa., podľa ktorého na konanie je príslušný súd členského štátu na území, ktorého :

- majú manželia obvyklý pobyt, alebo
- manželia mali naposledy obvyklý pobyt, pokiaľ tam jeden z manželov stále býva, alebo
- má odporca obvyklý pobyt, alebo
- v prípade spoločnej žiadosti, má niektorý z manželov obvyklý pobyt, alebo
- má navrhovateľ obvyklý pobyt, ak tam býval najmenej jeden rok bezprostredne pred podaním návrhu, alebo
- má navrhovateľ obvyklý pobyt, ak tam býval najmenej šesť mesiacov bezprostredne pred podaním návrhu a je buď štátnym príslušníkom tohto členského štátu alebo v prípade Veľkej Británie a Írska tam má "domicil".

26. Dovolací súd sa stotožňuje so závermi súdov nižších stupňov (dovolateľkou nenamietanými), že neboli splnené kritériá pre určenie právomoci súdov Slovenskej republiky v zmysle čl. 3 písm. a/ body 1 až 5 Nariadenia Brusel IIa. a odkazuje bližšie na odôvodnenia ich rozhodnutí. Sporným v danej veci ostal výlučne záver súdov ohľadom nenaplnenia posledného kritéria bodu 6 čl. 3 písm. a/ Nariadenia Brusel IIa určujúceho právomoc súdov Slovenskej republiky. Dovolateľka totiž tvrdila, že uvedený záver je nesprávny, pretože miestom jej obvyklého pobytu je a v rozhodnom období pred podaním návrhu na súd bola Slovenská republika, preto boli súdy povinné vo veci ňou podaného návrhu konať a rozhodnúť.

27. Pri určovaní miesta obvyklého pobytu je potrebné pripomenúť si už judikované závery Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor EÚ“), ktoré sa síce vzťahujú k článku 8 a nasl. Nariadenia Brusel II a výkladu pojmu obvyklého pobytu dieťaťa vo význame tohto nariadenia, avšak vzhľadom na jednotný pojem „obvyklého pobytu“ obsiahnutý v tomto nariadení niet dôvodu, pre ktorý by tieto závery nemohli byť primerane použiteľné a právne relevantné aj pri určovaní obsahu tohto pojmu pokiaľ ide o osoby domáhajúce sa rozvodu, rozluky alebo anulovania manželstva. Vzhľadom k tomu, že nariadenie neobsahuje nijaký výslovný odkaz na právo členských štátov s cieľom určiť zmysel a rozsah pojmu „obvyklý pobyt“, jeho určenie sa musí vykonať s ohľadom na kontext ustanovení nariadenia a jeho cieľ. Určenie obvyklého pobytu sa tak stáva predmetom a výsledkom skutkového skúmania zo strany príslušného súdu a je založené na vyhodnotení celého súboru zistených konkrétnych skutkových okolností každého jednotlivého prípadu (viď rozsudky Súdneho dvora EÚ A C-523/07, body 35, 37 a 39; C-497/10 Mercredi, body 46 a 47; C-376/14 body 51 a 52; C-499/15, bod 60). Ide teda o pojem faktický a nie právny, t.z. nezávislý na splnení akýchkoľvek legálnych kritérií na rozdiel napríklad od trvalého pobytu, ktorý má charakter evidenčný a jeho vznik je viazaný na určité členským štátom stanovené právne podmienky. Súdny dvor EÚ zároveň podáva vysvetlenie k spôsobu, akým majú súdy pristupovať k určovaniu miesta obvyklého pobytu, resp. bližšie definuje faktory rozhodné pri prijímaní konečného verdiktu súdu. Vo všeobecnosti súbor týchto kritérií umožňuje definovať obvyklý pobyt v zmysle ustanovení Nariadenia Brusel IIa ako miesto, v ktorom má dotknutá osoba centrum (ťažisko) svojho života. Okrem fyzickej prítomnosti v členskom štáte musia byť zohľadnené ďalšie faktory, z ktorých je možné vyvodiť, že táto prítomnosť nemá len dočasný alebo príležitostný charakter a vykazuje znaky trvalosti. Do úvahy treba vziať najmä trvanie, pravidelnosť, podmienky a dôvody pobytu na území členského štátu a presťahovanie rodiny do tohto štátu, štátnu príslušnosť, pracovné aktivity, jazykové znalosti a rodinné a sociálne väzby osoby v danom štáte. Na druhej strane Súdny dvor EÚ nepovažuje kritérium štátneho občianstva, či dĺžky pobytu na území členského štátu za výsostne určujúce faktory, ktoré by mali pri určovaní skutočného miesta pobytu osoby rozhodujúci význam. Vo vzťahu k dĺžke pobytu bude nevyhnutné odlišiť medzi príležitostným pobytom a skutočným úmyslom osoby vytvoriť si v danom štáte zázemie. Trvanie pobytu tak môže slúžiť iba ako indícia v rámci posúdenia stability pobytu, pričom toto posúdenie sa musí uskutočniť vo svetle všetkých osobitných skutkových okolností

každého jednotlivého prípadu (C-497/2010 bod 51). V prípade presunu obvyklého pobytu z jedného členského štátu do iného Súdny dvor EÚ tiež upresnil, že okrem fyzickej prítomnosti osoby v členskom štáte musia aj iné ďalšie skutočnosti nasvedčovať tomu, že táto prítomnosť nemá len dočasný, či príležitostný charakter (C-523/2007, bod 33, 38). Ani štátna príslušnosť osoby nemôže sama o sebe bez ďalšieho postačovať na to, aby bolo možné označiť tento členský štát za miesto jej obvyklého pobytu v zmysle Nariadenia Brusel IIa (pozri C-499/15, bod 63).

28. Vo svetle vyššie uvedených záverov Súdneho dvora EÚ a po preskúmaní obsahu spisu dovolací súd dospel k záveru, že dovolateľka nemala v rozhodnom šesťmesačnom období pred podaním návrhu na súd, t.j. od 21. marca 2015 do 21. septembra 2015, obvyklý pobyt na území Slovenskej republiky. Treba zdôrazniť, že o úmysle dovolateľky založiť svoj obvyklý pobyt bolo možné usudzovať len z vonkajších, preukázateľných okolností prípadu, ktoré boli súdmi nižších stupňov zistené a zohľadnené v ich závere. Dovolací súd z hľadiska takto zisteného skutkového stavu považoval za nepochybný úmysel manželky vytvoriť centrum svojho života na území S., ktorý úmysel ostal nezmenený aj v rozhodnom období, pretože i keď to dovolateľka popiera, v konaní bol preukázaný celý rad skutočností, ktoré vo svojom súhrne celkom logicky k tomuto záveru vedú:

Manžel má české štátne občianstvo, manželka nemali na území Slovenskej republiky nikdy spoločné bydlisko, manžel na území Slovenskej republiky nikdy nemal obvyklý pobyt, manžel je od roku 2012 až do súčasnosti pracovne činný na území S.. Manželstvo bolo uzatvorené v roku 2011 na území Českej republiky. Manželka nasledovala manžela a krátko na to, ako sa im narodila dcéra (X. júla XXXX), sa celá rodina v októbri 2012 presťahovala na územie S., kde boli všetci registrovaní vo fínskom sociálnom systéme a v registri polície S. s trvalým pobytom v tejto krajine na adrese U.. Obaja manželka boli na území S. zamestnaní, manželka od novembra 2013 do marca 2015; po ukončení pracovného pomeru od 29. marca 2015 do 8. januára 2016 bola manželka evidovaná vo S. na úrade práce a poberala (sociálne dávky) podporu v nezamestnanosti a príspevok na bývanie. Maloletá navštevovala škôlku vo S. v období od decembra 2013 do decembra 2015 a zo strany fínskych sociálnych úradov bol na ňu priznaný príspevok na súkromnú dennú starostlivosť z fínskeho systému sociálneho zabezpečenia. Manželka viedli spoločnú domácnosť v prenajatom dome na území S., ktorý v roku 2013 nadobudli do svojho spoločného vlastníctva. Po rozpade vzťahu manželov si dovolateľka prenajala byt na území S. od januára 2015 do decembra 2015 a spolu s maloletou zotrvala na území S. so striedavými návštevami Slovenska aj po podaní návrhu na rozvod manželstva, a to až do 8. januára 2016. Z obsahu spisu tiež vyplynulo, že manželka počas celého tohto obdobia navštevovala spolu s dcérou Slovensko konkrétne za účelom návštevy príbuzných a ako tvrdí aj za účelom poskytnutia lekárskej starostlivosti, avšak po naplnení účelu týchto návštev vždy došlo k jej návratu na územie S., pričom na území Slovenska neboli v rozhodnom období preukázané také aktivity dovolateľky, z ktorých by bolo možné usúdiť, že po rozpade vzťahu manželov došlo k zmene jej obvyklého pobytu a presunu ťažiska jej života na Slovensko. Je teda zrejmé, že pobyt manželky na území S. vykazoval znaky trvalosti, pretože tu žila spolu s manželom a dcérou na základe spoločného rozhodnutia manželov od roku 2012, pracovala, bola evidovaná úradmi na účely sociálneho poistenia, je jazykovo vybavená a maloletá tu navštevovala predškolské zariadenie, bola teda v krajine začlenená a nejde pre ňu o neznáme prostredie. Uvedené preukázané skutočnosti sú takého charakteru, že argumentácia dovolateľky nemohla viesť k odlišnému záveru o jej mieste obvyklého pobytu, než zaujal odvolací súd.

28.1 Pokiaľ dovolateľka namietala, že jej trvalý pobyt na území Fínska mal len evidenčný charakter a bol nevyhnutný vzhľadom na fínsku legislatívu, treba uviesť, že táto samotná okolnosť by bez ďalšieho nepostačovala na určenie miesta jej obvyklého pobytu na území Slovenskej republiky, pretože tak, ako mala hlásený trvalý pobyt na území Fínska, mala hlásený trvalý pobyt zároveň aj na území Slovenska (od 18. mája 2007 do dnešného dňa), pričom táto povinnosť jej vyplýva z ustanovenia § 3 ods. 7 zákona č. 253/1998 Z.z. o hlásení pobytu občanov Slovenskej republiky a registri obyvateľov Slovenskej republiky. Z tohto dôvodu by jej obrana rovnako vylučovala jej tvrdenie o obvyklom pobyte na území Slovenskej republiky, nielen na území Fínska a nebolo by možné zaujať stanovisko k tomu, kde mala miesto obvyklého pobytu s ohľadom na hlásený trvalý pobyt v oboch krajinách. Ako už bolo vyššie uvedené v bode 27 pojem obvyklého pobytu má širší záber, než je tomu pri trvalom pobyte a vzniká bez ohľadu na to, či sa osoba v danom štáte zdržiava v súlade s členským štátom určenými pravidlami

trvalého pobytu alebo nie. Zároveň by bolo potrebné zohľadniť aj ustanovenie § 8 a § 9 zákona č. 253/1998 Z.z., v zmysle ktorých by dovolateľka mala povinnosť nahlásiť svoj prechodný pobyt mimo územia Slovenskej republiky (čo však neurobila), pričom nesplnenie tejto povinnosti by potom svedčilo v neprospech dovolateľkou tvrdenej okolnosti, že sa na území Fínska zdržiavala vždy len prechodne a príležitostne. Samotná existencia hláseného trvalého pobytu osoby teda nie je rozhodná, avšak spolu s ostatnými konštatovanými skutkovými okolnosťami je jedným z vodítok pre určenie miesta obvyklého pobytu v prípade dovolateľky.

28.2 Tvrdenie dovolateľky, že postavili rodinný dom na území Fínska len za účelom výhodnej finančnej investície, sa javí ako účelové, nakoľko zo súdmi zisteného skutkového stavu je zrejmé, že v tomto dome viedli manželia spoločnú domácnosť a vychovávali tu svoju dcéru, pričom ho nadobudli do spoločného vlastníctva, čo sa o byte na území Slovenskej republiky vo výlučnom vlastníctve dovolateľky nedá tvrdiť, keďže v tomto byte ako rodina spoločne nikdy nežili.

28.3 Vo vzťahu k pracovným aktivitám dovolateľky na území Slovenska v rozhodnom období je preukázané, že v období od 31. decembra 2013 do 14. marca 2016 mala na základe vlastnej žiadosti pozastavený výkon advokácie. Tvrdenie dovolateľky o internom doktorandskom štúdiu na Právnickej fakulte UK v Bratislave a jej pôsobení na PF UK v rozhodnom čase pred podaním návrhu nie je podložené žiadnym listinným dokladom obsahujúcim v spisovom materiáli, pričom ani k dovolaniu nebola pripojená žiadna listina, ktorá by pravdivosť tohto tvrdenia preukazovala. Výpis zo zoznamu znalcov, tlmočníkov a prekladateľov nepreukazuje, že dovolateľka túto činnosť aj skutočne aktívne vykonávala. Právne poradenstvo pre časopis A. vykonávala dovolateľka podľa vlastného tvrdenia obsahujúceho v odvolaní do mája 2012 (viď č.l. 180 spisu), pre posúdenie miesta jej obvyklého pobytu je preto táto skutočnosť irelevantná. Pokiaľ ide o ostatné dovolateľkou tvrdené pracovné a voľnočasové aktivity ani tieto neboli v priebehu konania a ani v dovolaní ničím preukázané, ostali tak len v rovine ničím nepodložených tvrdení. Dovolač súd totiž zdôrazňuje, že nie je súdom skutkovým a predmetom jeho prieskumnej činnosti môžu byť len tie skutočnosti a dôkazy, ktoré boli pred súdmi nižších stupňov uplatnené. Uvedené vyplýva už len z toho, že nemôže vykonávať dokazovanie a je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

28.4 Dovolač d'alej argumentovala tým, že počas celého obdobia pobytu na území Fínska bola a až do súčasnosti je zdravotne poistená len na území Slovenskej republiky, čo preukazovala výpisom zo zdravotnej poisťovne. Zároveň dôvodila tým, že ona, ako aj maloletá navštevovali pravidelne svojich ošetrovúcich lekárov na Slovensku. Na preukázanie týchto tvrdení dovolateľka predložila v konaní výpis z účtu poistenca avšak len za obdobie od 9. júla 2012 do 31. decembra 2012 vystavený dňa 28. decembra 2016 a aj to len na meno svojej dcéry, s poslednou skutočnou návštevou pediatra dňa 22. októbra 2012, pričom z obsahu spisu je zrejmé, že k presťahovaniu rodiny na územie Fínska došlo v októbri 2012. Aj keby však boli preukázané ako pravdivé jej tvrdenia o absolvovaní lekárskeho prehliadok na území Slovenskej republiky a zdravotnom poistení, nepostačuje to na vyvrátenie preukázaných ostatných okolností prípadu, ktoré viedli súdy k záveru, že centrum jej rodinného a spoločenského života v rozhodnom období bolo sústredené z hľadiska jej fyzickej prítomnosti, pracovnej činnosti a ostatných aktivít viazaných sa k územiu Fínska práve v tomto členskom štáte. Dovolačkyne návštevy Slovenska za účelom poskytnutia zdravotnej starostlivosti tak mali len príležitostný a dočasný charakter.

28.5 K otázke štátneho občianstva dovolateľky a jej dcéry treba uviesť, že miesto obvyklého pobytu sa neurčuje výlučne na základe tohto kritéria, i keď v určitých prípadoch v spojitosti s inými okolnosťami prípadu môže mať význam, v prejednávanej veci sa však o takýto prípad nejedná.

28.6 Tvrdenie dovolateľky o neznalosti úradného fínskeho jazyka neobstoí z dôvodu, že z obsahu spisu vyplýva dostatočná jazyková vybavenosť dovolateľky. Dovolačka napokon vo Fínsku aj pracovala a tiež musela zabezpečovať oficiálny styk s fínskymi úradmi, vzhľadom k preukázanému poberaniu sociálnych dávok na svoju osobu, ako aj príspevku na dieťa v tomto štáte.

28.7 Dovolačka sa tiež percentuálnym vyčíslením dĺžky svojho pobytu na území Fínska a Slovenska

snažila preukázať jej prevažnú fyzickú prítomnosť na území Slovenskej republiky, avšak treba uviesť, že samotná fyzická prítomnosť nie je rozhodujúca, keď bolo v konaní preukázané, že bola viazaná vždy na splnenie konkrétneho účelu v podobe návštevy príbuzných, či ako tvrdí poskytnutia lekárskej starostlivosti.

28.8 Pokiaľ ide o ostatné námietky dovolateľky týkajúce sa jej spoločenských aktivít, pracovnej činnosti a vedenia života s maloletou po podaní návrhu na rozvod, tieto neboli pre posúdenie právomoci súdu v prejednávanej veci relevantné, nakoľko v prípade právomoci súdu vo veciach rozvodu, rozluky alebo anulovania manželstva v zmysle čl. 3 Nariadenia Brusel IIa boli rozhodné výlučne okolnosti existujúce pred podaním samotného návrhu. V zmysle čl. 3 písm. a/ bod 6 bolo totiž treba posúdiť existenciu obvyklého pobytu dovolateľky v čase šiestich mesiacov pred podaním návrhu na rozvod. Navyše Nariadenie Brusel IIa nemá ohľadom konania o rozvode manželstva také ustanovenia, ako je tomu v prípade rodičovských vecí, ktoré by umožňovali už založenú právomoc súdu v čase začatia konania zmeniť podľa neskorších okolností po podaní návrhu a zohľadniť prípadné zmeny, ktoré nastali po začatí konania (právomoc založená na prítomnosti čl. 13 Nariadenia Brusel IIa, postúpenie veci súdu vo vhodnejšej situácii na prejednanie čl. 15 Nariadenia Brusel IIa).

29. K námietke manželky, že odvolací súd v konaní nesprávne posúdil prekážku skôr začatého konania (litispendencie), ktorá tu podľa jej názoru neexistovala, dovolací súd uvádza, že v tejto časti smeruje dovolanie nie proti samotnému výroku napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, ale len proti jeho odôvodneniu, pretože k potvrdeniu zastavujúceho uznesenia súdu prvej inštancie pristúpil odvolací súd z dôvodu záveru o nedostatku právomoci tunajšieho súdu na konanie a nie z dôvodu zistenia prekážky skôr začatého konania. K prekážke litispendencie sa v odôvodnení vyjadril vzhľadom na odvolacie námietky, avšak uviedol, že i keď v tejto časti bol záver súdu prvej inštancie nesprávny, samotný výrok jeho rozhodnutia bol v konečnom dôsledku správny. Dovolateľka tak polemizuje s názorom odvolacieho súdu a s jeho odôvodnením týkajúcim sa prekážky litispendencie, ktoré však nebolo v danom prípade podstatou rozhodnutia o zastavení konania.

30. Treba však uviesť, že vzhľadom k zastaveniu konania pre nedostatok právomoci bol naplnený účel ustanovení čl. 19 ods. 2 Nariadenia Brusel IIa. V zmysle judikatúry Súdneho dvora EÚ pravidlá týkajúce sa prekážky začatej veci smerujú k tomu, aby sa v záujme riadneho výkonu súdnictva v rámci Únie predišlo súbežným konaniam pred súdmi rôznych členských štátov a nezlučiteľnosti rozhodnutí, ktorá by z toho mohla vzniknúť (pozri v tomto zmysle rozsudky z 9. decembra 2003, Gasser, C-116/02, Zb. s. I-14693, bod 41, ako aj zo 14. októbra 2004, Marsk Olie & Gas, C-39/02, Zb. s. I-9657, bod 31). Vzhľadom k tomu, že tunajšie súdy dospeli k záveru o nedostatku svojej právomoci na konanie o návrhu manželky a konanie o návrhu manžela vedené vo Fínsku je prerušené do právoplatného rozhodnutia našich súdov, resp. ustálenia právomoci na konanie o návrhu manželky; bez ohľadu na skutočnosť, či už bolo prerušenie konania zo strany fínskych súdov vecne správne alebo nie, aplikácia ustanovenia čl. 19 ods. 2 Nariadenia by v prejednávanej veci strácala zmysel. Navyše by v zmysle čl. 19 ods. 2 Nariadenia mohlo dôjsť nanajvýš k prerušeniu konania s tým, že by vznikla absurdná procesná situácia dvoch súbežne zastavených konaní bez toho, aby bola vyriešená podstatná otázka, súd ktorého členského štátu má vo veci právomoc konať a účastníkom konania by tak bola odňatá možnosť domôcť sa rozhodnutia súdu vo veci ich návrhov na rozvod manželstva. Vzhľadom na vyššie uvedené, keďže dovolací súd dospel k správnosti záverov súdov nižších stupňov o nedostatku právomoci súdov Slovenskej republiky vo veci konať, bolo nadbytočné sa zaoberať otázkou prekážky skôr začatého konania (litispendencie).

31. Pokiaľ dovolateľka vyvodzovala prípustnosť svojho dovolania zo skutočnosti, že súdy nevykonali ňou navrhované dokazovanie a rozhodli na základe nesprávne zisteného skutkového stavu, dovolací súd uvádza, že posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu a nie účastníkov konania (viď uznesenia najvyššieho súdu sp.zn. 1 Cdo 99/2011, 2 Cdo 141/2012, 3 Cdo 2012/2012, 4 Cdo 125/2012, 5 Cdo 251/2012, 6 Cdo 36/2011 a 7 Cdo 34/2011). Už podľa predchádzajúcej právnej úpravy nebolo dôvodom znemožňujúcim realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (a zakladajúcim prípustnosť dovolania) nedostatočné

zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (R 37/1993, R 125/1999, R 42/1993 a 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012). Nová právna úprava na samej podstate uvedeného nič nezmenila.

32. Nedôvodná je i námietka dovolateľky, že odvolací súd jej nedal možnosť vyjadriť sa k veci. Samotné odvolacie konanie bolo iniciované na podklade odvolania podaného dovolateľkou a odvolací súd sa preto musel zaoberať predovšetkým jej odvolacími námietkami a tvrdeniami. Z obsahu spisu vyplýva, že právnomu zástupcovi dovolateľky bolo doručené aj vyjadrenie manžela k jej odvolaniu (viď č.l. 229 spisu), ku ktorému sa vyjadrila podaním z 24. januára 2017 (viď č.l. 231 spisu). Z uvedeného je zrejmé, že v priebehu celého konania vrátane odvolacieho konania mala dovolateľka zachované všetky procesné oprávnenia, prostredníctvom ktorých mohla ovplyvňovať výsledok konania vo svoj prospech a obsah spisu svedčí o tom, že ich aj využila. Zo strany odvolacieho súdu teda nedošlo k žiadnemu nesprávnemu procesnému postupu a dovolateľka mala možnosť vyjadriť sa k veci, ako aj ku všetkým tvrdeniam manžela a ním predloženým dôkazom. Súdny bol povinný nariadiť v tomto prípade ústne pojednávanie, pretože takúto povinnosť majú v zmysle § 33 ods. 1 a čl. 8 CMP len v prípade prejednávania veci samej; t.j. samotného rozvodu a úpravy pomerov manželov k maloletým deťom na čas po rozvode. Keďže v prejednávanej veci sa rozhodnutia súdov nedotýkali veci samej, ale len posúdenia splnenia existencie podmienok pre ďalšie konanie súdu, resp. skúmania existencie procesných prekážok brániacich súdu v ďalšom konaní a rozhodovaní vo veci samej, nevznikla súdom povinnosť nariadiť pojednávanie. Navyše v mimosporových konaniach je odvolací súd povinný nariadiť pojednávanie iba v prípadoch vymenovaných v ustanovení § 385 ods. 1 CSP (viď uznesenie najvyššieho súdu sp.zn. 5 Cdo 47/2017, ktoré občianskoprávne kolégium na svojom zasadnutí 12. decembra 2017 prijalo na uverejnenie v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí sudov SR). V prejednávanej veci nešlo o žiaden z prípadov predvídaných ustanovením § 385 ods. 1 CSP.

33. Ohľadne nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia odvolací súd uvádza, že už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R111/1998) zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná len za vlastnosť (vyjadrujúcu stupeň kvality) rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci (viď § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). S tým názorom sa stotožnil aj ústavný súd (pozri rozhodnutia sp.zn. I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015, III. ÚS 288/2015 a I. ÚS 547/2016).

34. Na zásade, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá (len) „inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.“, zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Zmeny v právnej úprave dovolania a odvolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne.

35. V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003). V odôvodnení napadnutého rozhodnutia odvolací súd citoval ustanovenia, ktoré aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Jasne a dostatočne sa venoval otázke založenia právomoci tunajších súdov v prejednávanej veci na základe jednotlivých kritérií stanovených čl. 3 ods. 1 písm. a/ Nariadenia Brusel IIa. Zaoberal sa aj vyhodnotením skutkových tvrdení a odvolacích námietok manželky vo vzťahu k posúdeniu krajiny jej obvyklého pobytu (podmienky a dôvody pobytu na území členského štátu, pracovné aktivity, sociálne

aspekty, majetkové záležitosti), pričom po zvážení podstatných tvrdení účastníkov konania a predložených dôkazných prostriedkov dospel k záveru, že manželka neunesla dôkazné bremeno tvrdenia, že krajinou jej obvyklého pobytu v rozhodnom období pred podaním návrhu bola Slovenská republika a žiadne z ostatných kritérií stanovených Nariadením Brusel IIa splnené neboli. Tieto otázky boli podstatné pre posúdenie existencie právomoci tunajších súdov na rozhodnutie vo veci a boli odvolacím súdom v odôvodnení aj riadne zodpovedané. Dovolací súd pripomína, že odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemá odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov prvostupňového rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľky.

36. K výhradám manželky, posudzujúc ich z hľadiska obsahového, ktoré je tu určujúce (viď § 124 ods. 1 CSP), smerujúcim proti právnemu posúdeniu veci súdmi nižších stupňov dovolací súd uvádza, že najvyšší súd už podľa predchádzajúcej úpravy dospel k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (viď R 54/2012 a 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

37. Ani so zreteľom na zmeny, ktoré priniesla právna úprava účinná od 1. júla 2016, nie je žiadny dôvod pre odklon od vyššie uvedeného chápania dopadu nesprávneho právneho posúdenia vecí (nesprávneho vyriešenia niektorej právnej otázky súdom) na možnosť strany (účastníka) civilného sporového konania uskutočňovať jemu patriace procesné oprávnenia. Nesprávne právne posúdenie vecí nezakladá vadu zmatocnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP (porovnaj aktuálny judikát R 24/2017).

38. Na podklade vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie manželky nie je podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné.

39. Dovolateľka zároveň prípustnosť dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

40. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu určitej právnej otázky významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

41. Pokiaľ dovolateľ v takom dovolaní nevymedzí právnu otázku a neoznačí ustálenú súdnu prax odvolacieho súdu, od ktorej sa podľa jeho názoru odvolací súd odklonil, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach (predpokladoch) o tom, ktorú otázku a ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie mal dovolateľ na mysli. V prípade absencie uvedeného, dovolací súd nemôže pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešil prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým ani vyhľadávať všetky (do úvahy prichádzajúce) rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré sa týkajú danej problematiky; v opačnom prípade by uskutočnil dovolací súd prieskum priechiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a

dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) cieľu sledovaného ustanovením § 421 ods. 1 CSP (2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 158/2017, 4 Cdo 14/2017, 7 Cdo 140/2017, 8 Cdo 141/2017; pozri tiež Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M., a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. BECK, str. 1382).

42. V prejednávanej veci manželka v dovolaní uviedla len všeobecnú charakteristiku nesprávnosti, ku ktorým podľa jej názoru došlo v konaní pred prvoinštančným a odvolacím súdom, avšak neoznačila konkrétne rozhodnutia dovolacieho súdu, vyjadrujúce právne názory, od ktorých sa odvolací súd odklonil a zaujal iný právny názor, než aký zodpovedá ustálenej rozhodovacej praxi najvyššieho súdu.

43. So zreteľom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že prípustnosť dovolania manželky nevyplýva z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a nie je prípustné ani podľa § 420 písm. f/ CSP, preto jej dovolanie odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP.

44. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

45. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

#### **Poučenie:**

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.